

ke 29.9.2021

Opetus- ja kulttuuriministeriölle (kirjaamo@minedu.fi)
(jossa dnro VN/5507/2020 (ent. OKM/30/592/2017))

Tiedoksi Opetushallitukselle (kirjaamo@oph.fi)

Yhdeksäs täydennys Pääkaupunkiseudun ateistit ry:n esitykseen oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetusta koskevan perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta

Tämä täydennys korvaa 25.9.2021 päivätyn samannimisen täydennyksen.

Yhdistyksemme teki 7.4.2017 opetus- ja kulttuuriministeriölle esityksen oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetuksesta säättävän perusopetuslain 46 §:n muuttamisesta ja on täydentänyt esitystään 16.4., 24.4. ja 18.8.2017, 19.1. ja 24.1.2018 sekä 9.3., 22.5. ja 26.6.2020.

Tämän opetuksen nimi on nykyään **aikuisten perusopetus** 1.8.2021 voimaan tulleen lain 1216/2020 mukaan. Tämä laki on jälkimmäinen niistä tähän mennessä kahdesta laista, joilla on muutettu perusopetuslain 46 §:ää. Esityksessämme on kyse 46 §:n 1 momentin toisen virkkeen antaman aikuisten perusopetukseen sovellettavien perusopetuslain muiden säännösten luettelon päivittämisestä. Muutettaessa 46 §:ää 1.1.2018 voimaan tulleella lailla 1507/2016 luettelosta vain poistettiin 11 § tämän opetuksen sisällöstä sääätäneen säännöksen tultua katetuksi 46 §:ssä suoraan. Päivitys olisi tehtävä erityisesti niin, että luetteloon tulisi seuraava lisäys: ”kuitenkin niin, että jokaisen 13 §:ssä tarkoitettun oppilaan huoltajan uskonnon ja elämäntilanteen tiedon opetusta koskevan ilmoituksen, pyynnön tai päätöksen tekee opiskelija”.

Lapsen edun ensisijaisuus. Paraillaan eduskunta käsittelee hallituksen esitystä HE 127/2021 vp, jolla perusopetuslakiin lisättäisiin uusi 3 a § *Lapsen edun ensisijaisuus*. Vastaava säännös lisättäisiin ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (531/2017) 2 §:n 2 momenttiin ja lukiolain (714/2018) 2 §:n 2 momenttiin, jolloin yhdenvertaisuuden vuoksi 3 a §:n tulisi koskea myös aikuisten perusopetusta. Siksi ”3 a §” tulisi lisätä 46 §:n sovellettavien säännösten luetteloon.

Koskeeko kolmiportainen tuki myös aikuisten perusopetusta? Alkuperäisessä muodossaan perusopetuslaki (628/1998) sisälsi 16 §:n *Tukiopetus*, 17 §:n *Erityisopetus* ja 18 §:n *Erityiset opetusjärjestelyt*, joista vain viimeisin pykälä sisältyy 46 §:n sovellettavien säännösten luetteloon. Kahden ensimmäisen pykälän tilalla nykyään on laissa 642/2010 säädetyt 16 § *Tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus*, 16 a § *Tehostettu tuki*, 17 § *Erityinen tuki* ja 17 a § *Henkilökohtainen opetuksen järjestäminen koskeva suunnitelma*. Niitä koskeva hallituksen esitys (HE 109/2009 vp) on selvästi kirjoitettu ajatellen, että pykälät eivät koske aikuisten perusopetusta.

Asiaa kannattaa pohtia Opetushallituksen käytännön kautta. *Aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2017*, joiden mukaiset opetussuunnitelmat otettiin käyttöön 1.1.2018, sisältää luvun 5.3 *Oppimisen ja opiskelun tuki*, jota tarkastellaan seuraavassa ottein. Luvussa on kaksi viittausta perusopetuslain säännöksiin. Ne molemmat sisältyvät 46 §:n luetteloon. Lain 3 §:n 2 momentin nojalla opetus järjestetään opiskelijoiden iän ja edellytysten mukaisesti. Tämä on lähtökohta järjestettäessä myös aikuisten perusopetusta, jossa opiskelee hyvin eri-ikäisiä ja eri elämäntilanteissa olevia opiskelijoita. Tuen

tarpeen taustalla voi olla esimerkiksi kielellinen, matemaattinen, motorinen tai tarkkaavaisuuden häiriö. Opiskelijalla voi olla tuen tarve myös mielenterveyteen, sosiaaliseen sopeutumattomuuteen, traumaattisiin kokemuksiin tai elämäntilanteeseen liittyvien ongelmien vuoksi. Tukimuotoina voivat olla opetuksen eriyttäminen, opintojen painottaminen opiskelijan tarpeiden mukaan, monipuolinen opinto-ohjaus ja opiskeluhoito. Opiskelija ohjataan mahdollisuuksien mukaan muiden toimijoiden tukitoimien piiriin. Opiskelijan henkilökohtaiseen opiskelusuunnitelmaan kirjataan tarvittavat yksilölliset tukitoimet ja tuki eri oppiaineissa. Opetuksessa voidaan käyttää perusopetuslain 18 §:n mukaisia erityisiä opetusjärjestelyjä.

Näyttää täten siltä, että 46 §:n luetteloon voitaisiin lisätä 16 § ja 16 a §, kun vain hallituksen esityksessä näiden pykälien sisältöä täsmennettäisiin aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden luvun 5.3 tapaisesti. Siten myös aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteille saataisiin pitävä lakipohja. Ei näytä kuitenkaan selvältä, olisiko nykyisellään pelkän aikuisten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden nojalla mahdollista ottaa 17 § mukaan 46 §:n luetteloon. Kenties niin olisi aiheellista tehdä eli siis toteuttaa kolmiportainen tuki myös aikuisten perusopetuksessa. Aikuisten perusopetuksessahan myös suoritetaan oppivelvollisuutta, ja sitä olisi täysin mahdollisuuskin tuettava. Kysymys vaatisi kuitenkin oman selvityksensä, jota taas ei tarvitsisi sitoa yksinkertaiseen yhdistyksemme lakiesityksen toteuttamiseen.

Opetushallitus on joutunut omavaltaisesti ohittamaan 46 §:n luettelon päivittämättömyyden tässäkin kysymyksessä. Allekirjoittanut olisi voinut kannella tästäkin asiasta eduskunnan oikeusasiamiehelle 7.4.2017 lakiesityksemme tueksi aloittamassaan kanteluketjussa.

Suhtautuminen kysymykseen saattaisi nykyään olla muuttunut, koska lukiolakiin (714/2018) tuli säännös 28 § *Oppimisen tuki*, jota vastaavaa säännöstä ei ollut kumotussa lukiolaissa (629/1998), jossa oli vain voimassa olevan lukiolain 29 §:ää *Opiskelun poikkeava järjestäminen* vastaava säännös 13 § *Erityiset opetusjärjestelyt*.

Lisäksi ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (531/2017) on säännökset 63 § *Opiskeluvalmiuksia tukevat opinnot*, 64 § *Erityinen tuki*, 65 § *Vaativa erityinen tuki*, 66 § *Ammattitaitovaatimuksista tai osaamistavoitteista poikkeaminen* ja 67 § *Erityisestä tuesta ja poikkeamisesta päättäminen*. Kumotussa ammatillisesta peruskoulutuksesta annetussa laissa (630/1998) oli laissa 246/2015 säädetyt 19 a § *Erityisopetus*, 20 § *Erityisopetuksesta päättäminen* ja 21 § *Erityiset opiskelijajärjestelyt*; alunperin 20 § *Erityisopetus* ja 21 § *Erityiset opetusjärjestelyt*. Kumotussa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) oli laissa 247/2015 säädetty 8 b § *Opiskeluvalmiuksia parantavat opinnot*.

Sattumoisin 27.9.2021 hallitus antoi eduskunnalle esityksen laiksi varhaiskasvatustilain muuttamisesta (HE 148/2021 vp). Opetus- ja kulttuuriministeriön tiedotteen mukaan lapsen oikeutta tukeen varhaiskasvatuksessa vahvistetaan; lakiin kirjataan ensimmäistä kertaa lapsen oikeus kolmiportaiseen tukeen, tuen toteutus sekä tuen tarpeen arviointi, tuen muodot sekä tukipalvelut.

Allekirjoitus (kynättä): Matematiikan dosentti Jouni Luukkainen
puheenjohtaja, Pääkaupunkiseudun ateistit ry [www.ateistit.fi]
Wallininkuja 2 C 53, 00530 HELSINKI
p. 045 2129 763; jouni.luukkainen@helsinki.fi